

3. objava iz zdravstveno-edukativnog ciklusa “Hrvatska u Europskoj zdravstvenoj uniji” projekta Kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije – autor Emanuel Brađašević, dr. med. – Europski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC)

 stina.hr/2023/08/03/3-bjava-iz-zdravstveno-edukativnog-ciklusa-hrvatska-u-europskoj-zdravstvenoj-uniji-projekta-kvalitetnog-novinarstva-agencije-za-elektronicke-medije-autor-emanuel-bradasevi/

Zarazne bolesti su dugi niz godina u zemljama razvijenog svijeta, pa tako i članicama Europske unije, pale u drugi plan. Borba protiv kroničnih nezaraznih bolesti došla je u središte medijske i znanstvene pozornosti budući da one nose sve veći udio ukupnog morbiditeta i mortaliteta, međutim pandemija je promijenila tu stvarnost. Virusna bolest došla je u središte istraživanja. Nakon SARS-CoV-2 uslijedila je pojava još jednog virusa za kojeg se strahovalo kako ima velik epidemijski potencijal – riječ je o Mpox. Uslijed navedenih događaja oživjela je znanstvena znatiželja za istraživanjem zaraznih bolesti, a agencija koja brani Europu od zaraznih bolesti dobila je širu i značajniju ulogu.

Što je ECDC?

Europski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti (eng. European Centre for Disease Prevention and Control – ECDC) agencija je Europske unije koja podupire države članice u nastojanju da poboljšaju sprečavanje i kontrolu zaraznih bolesti. Agencija je osnovana 2005. godine kao odgovor na rastuću potrebu za koordiniranim i centraliziranim pristupom prijetnjama javnom zdravlju. Sa sjedištem u Stockholmu, pod vodstvom doktorice Andreje Ammon, okuplja 290 stalno zaposlenih osoba. Uz to koordinira široku mrežu vanjskih suradnika koji kontinuirano ili po zahtjevu daju stručna i znanstvena mišljenja u borbi protiv zaraznih bolesti. ECDC koordinira djelovanje i prikuplja podatke iz jedne od najvećih mreža mikrobioloških laboratorija u svim državama Europske unije i Europskog gospodarskog prostora.

Kako piše u njihovim službenim dokumentima, misija ECDC-a je identificirati, procijeniti i obavijestiti o trenutnim i novim prijetnjama koje zarazne bolesti predstavljaju za zdravlje ljudi te podržati i pomoći u koordinaciji kapaciteta pripravnosti i odgovora zemalja Europske unije. Može se reći da je ECDC, u ustrojstvu kakvo je trenutno na snazi, sabirna točka u koju se slijevaju informacije o 52 zarazne bolesti za koje je kroz zakonske okvire osigurano praćenje na razini svih država članica EU. Podaci koje ECDC prikuplja odnose se na epidemiološke informacije poput incidencije i prevalencije neke bolesti, ali i na rezultate složenih pretraga kao što su sekvenciranja čitavih genoma pojedinih

uzročnika bolesti. Među bolesti koje su od najznačajnijeg interesa pripadaju gripa, tuberkuloza, HIV, spolno prenosive bolesti i respiratorni virusi poput SARS-CoV-2. Podaci se prikupljaju pomoću jedinstvenog IT rješenja Europskog sustava za nadzor (eng. European Surveillance System – TESSy).

Uloga u pandemiji

Tijekom pandemije COVID-19 ova agencija odigrala je ključnu ulogu u praćenju tijeka bolesti na europskoj razini. ECDC je na dnevnoj bazi osvježavao svoju interaktivnu kartu sa prikazima novog broja slučajeva i ostalim epidemiološkim podacima vezanim uz tu bolest. Izdavao je preporuke za putovanja te razvrstavao regije prema stupnju rizika za zarazu ovim virusom. Raspisivanjem natječaja i provođenjem projekata ECDC je pružao ne samo logističku podršku u prikupljanju epidemioloških podataka, već je aktivno educirao osoblje iz država članica te opremao mikrobiološke laboratorije s uređajima za RT-PCR i sekvenciranje genoma. Republika Hrvatska nije bila iznimka tome. Naši mikrobiolozi imali su priliku steći nova znanja i primijeniti ih u laboratorijima na opremi čija nabava je sufinancirana sredstvima Europske unije.

Reforma agencije

U vremenu kada je pandemija buktala, ECDC je opravdao svoje postojanje i dokazao da centralizirana institucija za borbu protiv zaraznih bolesti mora imati snažnu ulogu. Iz tog razloga mu je u okviru Europske zdravstvene unije produžen mandat uz nekoliko proširenja. Uz dosadašnje prikupljanje, analizu i razmjenu informacija, ECDC će u budućnosti donositi mjere za suzbijanje epidemija. Do sada neobvezujuće smjernice i procjene rizika koje je ECDC upućivao državama članicama pretvorit će se u konkretne mjere s mogućnošću brze implementacije na nacionalnoj razini. Šaroliki skupovi podataka iz kojih se crpe informacije za epidemiološko praćenje uskladit će se sa zajedničkim standardima i definicijama koje će izraditi ova agencija. Već postojeća mreža referentnih laboratorija unutar država članica dobit će važniju ulogu u kriznom savjetovanju o novim patogenima i potencijalno opasnim tvarima ljudskog podrijetla.

Izazovi budućnosti – antimikrobna rezistencija i društvene mreže

Budućnost borbe protiv zaraznih bolesti neće se temeljiti samo na novim patogenima koji izazivaju do sada nepoznate bolesti. Bakterije koje desetljećima uspješno liječimo antibioticima postupno postaju rezistentne na te iste lijekove što rezultira mnogobrojnim komplikacijama, duljim liječenjem i ponekad bezuspješnim pokušajima davanja zadnjih linija liječenja. Pri ECDC-u djeluje mreža mikrobioloških laboratorija koji prate antimikrobnu rezistenciju, a među njima se nalazi i laboratorij Klinike za infektivne bolesti "dr. Fran Mihaljević". Svaka promjena u profilu rezistencije na antibiotike bilježi se te implementira u nove smjernice za liječenje pojedinih bolesti i stanja.

S druge strane, nisu samo laboratorijski nalazi bitni za praćenje i predviđanje epidemija. Pokazalo se da društvene mreže mogu biti sjajan prognostički alat. S tim naumom ECDC je sudjelovao u razvoju platforme Epi tweetr. Riječ je o alatu koji se može besplatno preuzeti s njihove web stranice te koristiti za automatsko praćenje trendova na društvenoj mreži Twitter. Bilo da je riječ o vremenskim ili geografskim raščlambama, ovaj alat bi trebao pomoći u ranom otkrivanju prijetnji javnom zdravlju kroz signale u obliku neobično velikog broja tweetova na određenu temu.

Autor: Emanuel Brađasević, dr. med.

Projekt „Hrvatska u Europskoj zdravstvenoj uniji,, realizira se uz financijsku podršku Agencije za elektroničke medije kroz projekt “Poticanje novinarske izvrsnosti 2023.”